

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 7628/18

לפני: כבוד השופטת ד' ברק-ארז
כבוד השופט ג' קרא
כבוד השופט ע' גרוסקופף

העותרות: 1. אגודת החרדים דגל התורה
2. ש"ס התאחדות הספרדים העולמית שומרי תורה

נגד

המשיבים: 1. השר לשיתוף פעולה אזורי, צחי הנגבי
2. אייל כהן, מנהל הבחירות באלעד
3. שי נתן
4. ברק צברי
5. ישראל פרוש
6. אבי דיין

עתירה למתן צו על תנאי

בשם העותרות: עו"ד צבי אגמון, עו"ד עודד שילה, עו"ד רוני מונק

בשם המשיבים 1 ו-2: עו"ד רועי שויקה
בשם המשיב 3: עו"ד אביעד הכהן, עו"ד רחלי הכהן, עו"ד משה יפה
בשם המשיב 4: בעצמו
בשם המשיב 5: עו"ד דוד ליבאי, עו"ד איתן הברמן
בשם המשיב 6: עו"ד ישראל גרוסמן

פסק-דין

השופטת ד' ברק-ארז:

1. מי שהיה אמור להיות אחד המועמדים בבחירות לראשות עיריית אלעד נפסל מהתמודדות בבחירות לאחר שנקבע כי אינו עומד בדרישות הדין לגבי מגורים בעיר. בהמשך לכך הוגשה בקשה להורות על דחיית מועד הבחירות, וזו נומקה בחשיבות הנודעת לכך שהרשימות שהוא היה מועמדן, וממילא גם תומכיהן, יוכלו להציג מועמד

בבחירות. הבקשה נדחתה, והעתירה שבפנינו מופנית כלפי החלטת הדחייה, כל זאת כאשר הבחירות עצמן ממשמשות בפתח ועתידות להתקיים בעוד יומיים. האם יש מקום להתערב בהחלטה שלא לדחות את מועד הבחירות? זוהי בתמצית השאלה שבה התבקשנו להכריע.

תקציר הפרקים הקודמים

2. ביום 22.10.2018 דחה בית משפט זה עתירה שכוונה כלפי פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית משפט לעניינים מינהליים (עת"ם 10-31621-18, השופט א' סטולר) בעניין מועמדותו של מר יצחק פינדרוס (להלן: פינדרוס) לראשות העיר אלעד (העתירה נדחתה תחילה ללא נימוקים, בשל סד הזמנים, אך בסמוך לאחר מכן פורסם גם פסק הדין המנומק. ראו: בג"ץ 7395/18 פינדרוס נ' בית משפט המחוזי מרכז (25.10.2018)). ההשתלשלות שהובילה לכך מפורטת בפסק הדין, ואין מקום לחזור על הדברים. עם זאת, בתמצית יצוין כי נקבע שפינדרוס אינו מתגורר באלעד כי אם בירושלים, ומשכך אינו יכול להתמודד בבחירות.

3. בהמשך לכך, ביום 24.10.2018 הוגשה לבית משפט זה עתירה שכיוונה לכך שהשר לשיתוף פעולה אזורי, הוא המשיב 1 (להלן: השר), יפעיל את הסמכות הקבועה בסעיף 5(א) לחוק הרשויות המקומיות (בחירות), התשכ"ה-1965 (להלן: חוק הבחירות לרשויות המקומיות), ויורה על דחיית מועד הבחירות באלעד. להשלמת התמונה יצוין כי הסמכות לקבל החלטה בעניין זה הועברה אליו משר הפנים, באישור הכנסת. בהודעה מטעמה ציינה המדינה כי השר מתעתד לערוך למחרת, ביום 25.10.2018, שימוע בעל פה בעניין, ואף לקבל החלטה בו בתוך זמן קצר. בנסיבות אלה נדחתה העתירה – תוך שנקבע כי הסעד הראשון שהתבקש בה – להורות לשר לקבל החלטה – התייתר, ואילו דיון בסעד השני – הקדמת הבחירות – היה מוקדם באותה עת שכן השר טרם נדרש לכך (ראו: בג"ץ 7565/18 אגודת החרדים דגל התורה נ' השר לשיתוף פעולה אזורי (25.10.2018)).

4. באותו יום בשעות אחר הצהריים, לאחר שנערך השימוע האמור שבו נשמעו טענות העותרים, הודיע השר כי אינו מוצא הצדקה להיעתר לבקשה ולהפעיל את סמכותו, וכי הבחירות באלעד יתקיימו במועדן. ההחלטה נדרשה לטענות הצדדים כמו גם להיבטים העקרוניים של זכות היסוד לבחור ולהיבחר, ובסיכומו של דבר, תוך התייחסות לחוק ולפסיקה, נקבע בה כי "עם כל ההבנה המתחייבת לכאבם של תושבים רבים בעיר אלעד, והצער על כי רשלנות בתום לב מצד המועמד המועדף גרמה

לפסילתו, אינני יכול לקבוע כי ניתן להחיל על הנסיבות בעיר אלעד את ההלכה החד משמעית שנקבעה כמפורט לעיל בבית המשפט העליון".

5. למחרת, ביום 26.10.2018, הוגשה העתירה דנן שבגדרה התבקש ביטול החלטת השר והוצאת צו על תנאי המורה לו להפעיל את סמכותו ולדחות את מועד הבחירות באלעד. העתירה כוונה כלפי השר, וצורפו כמשיבים לה גם אייל כהן, מנהל הבחירות באלעד, ושאר המועמדים לתפקיד ראש העירייה – שי נתן, ברק צברי, ישראל פורוש, ואבי דיין.

טענות הצדדים

6. בעתירה נטען, בין היתר, כי פינדרוס הוא מועמד הנתמך על-ידי כ-60 אחוזים מתושבי העיר אלעד, כשהתוצאה היא שימים ספורים לפני הבחירות נותר ציבור גדול ללא מועמד שייצג אותו, באופן ששולל מן הנמנים עמו את הזכות הדמוקרטית לבחור. לטענת העותרות, עם פסילתו של פינדרוס בהליך שהתקיים בבית המשפט המחוזי נוצר "חלל ייצוגי חמור ביישוב שאין כל דרך למלאו". העותרות טוענות אפוא כי המקרה מקים "נסיבות מיוחדות" לדחיית הבחירות. בעניין זה הן מפנות לשיקולים הבאים: הפגיעה הנטענת בתכלית הבחירות; העובדה שמדובר במועמד המוסכם על לפחות 9 מחברי המועצה וזאת בעיר חרדית שההצבעה בה היא מגזרית; חתימתם של 7,500 מתושבי העיר על עצומה המבקשת את דחיית הבחירות; וכן העובדה שפסילת המועמד נעשתה בשלב מאוחר, ימים ספורים לפני הבחירות. לנוכח דברים אלה, כך נטען, החלטת השר לוקה בחוסר סבירות ויש הצדקה להתערב בה.

7. מנגד, עמדת המדינה (המשיבים 1-2) היא שדין העתירה להידחות. לטענת המדינה, מעולם לא נעשה שימוש בסמכות החריגה הקבועה בסעיף 5 לחוק הבחירות לרשויות המקומיות על מנת לדחות את הבחירות בנימוק שדעת התושבים אינה נוחה מפסילת מועמד, שאין חולק שנעשתה כדין. עוד נטען כי דחיית בחירות בשל סיכוייו של מועמד כזה או אחר שנפסל מלהתמודד מהווה פגיעה של ממש ב"משחק הדמוקרטי" ובעקרון השוויון בבחירות, באופן שאינו עולה בקנה אחד עם דיני הבחירות בישראל, המשתקפים גם בפסיקתו של בית משפט זה.

8. אשר לסיכוייו הנטענים של פינדרוס המדינה סבורה כי בחינת התמיכה שלה זוכה מועמד לפני הבחירות אינה אמורה לקבל משקל בדיון. בנוסף, היא מטעימה כי לתמיכה פומבית במועמד לפני יום הבחירות אין משמעות, אלא רק להצבעה ביום

הבחירות עצמו שבמהלכו מצביעים הבוחרים מאחורי פרגוד. בעיקרו של דבר, עמדת המדינה היא כי פסילת מועמד שנעשתה בהתאם להוראות הדין אינה יכולה להיות עילה לדחיית בחירות.

9. באשר למשיבים האחרים, שהם כאמור המועמדים לתפקיד ראש העירייה, יצוין כי כולם, למעט אחד, טוענים כי דין העתירה להידחות, כמפורט להלן.

10. המשיב 3, שי נתן, טוען כי קבלת העתירה תפגע בעקרונות יסוד חוקתיים ובהם הזכות לבחור ולהיבחר ועקרון השוויון בבחירות. בנוסף טוען המשיב 3 כי העתירה היא מעין "גלגול שישי" של דיון בנושא, לנוכח ההחלטות הקודמות בנושא מועמדותו של פינדרוס, וכי קבלתה תפגע בהסתמכות ובציפייה שלו ושל תושבי אלעד, וכן בצדדים שלישיים דוגמת ספקים שנערכו ליום הבחירות מתוך הנחה שאלה יתקיימו במועדן. בנוסף טוען המשיב 3 כי העתירה לוקה בשיהוי, בהתחשב במועד הבחירות הקרוב.

11. המשיב 4, ברק צברי, השיב כי הוא תומך בדחיית הבחירות לזמן קצוב וקצר.

12. אף המשיב 5, ישראל פורוש, ראש עיריית אלעד המתמודד גם בבחירות הקרבות, והמשיב 6, אבי דיין, מעלים טענות דומות בעיקרן לאלה שצויינו המשיבים 3-1. כמו כן, הם מוסיפים טענות שונות בנוגע לנתונים שהוצגו בעתירה, המטילות ספק כי פינדרוס הוא אכן המועמד המועדף על מרבית הציבור באלעד.

דיון והכרעה

13. לאחר שבחנו את טענות העותרים בכובד ראש אנו סבורים שדין העתירה להידחות. מאחר שעמדות הצדדים עלו בבחירות מן הכתוב, וגדרי המחלוקת היו ברורים וממוקדים, בעת הזו סברנו שיש מקום לכך שנחליט בעניין על אתר, וזאת כדי לאפשר את המשך ההיערכות הדחופה ליום הבחירות, שאמורות להתקיים בתוך פחות מ-48 שעות.

14. נקדים ונאמר כי העתירה הוגשה ביום שישי האחרון, ה-26.10.2018, כאשר הבחירות קבועות ליום 30.10.2018. במצב דברים זה, אף אם לא נגרם שיהוי סובייקטיבי המצדיק את דחייתה של העתירה על הסף, לא ניתן להתעלם מהשפעותיו של סד הזמנים הדחוק על הסעד המבוקש, ומהשלכותיו על התושבים, על המועמדים

האחרים, ועל צדדים שלישיים. מכל מקום, בעיקרו של דבר, אנו סבורים שדין העתירה להידחות בהיעדר עילה להתערבות בהחלטתו של השר.

15. אכן, סעיף 5(א) לחוק הבחירות לרשויות המקומיות מקנה לשר את הסמכות לדחות את מועד הבחירות אם נוכח כי "אי אפשר לקיים בחירות במועדן ברשות מקומית פלונית, או היו נסיבות מיוחדות אשר לדעת השר מצדיקות דחייתן". אולם, נקודת המוצא להפעלתה של סמכות זו היא הכלל הגורס שקיום הבחירות במועדן הוא אינטרס ציבורי חשוב מן המעלה הראשונה. עריכת בחירות במועדן היא עניין חיוני למנגנון הדמוקרטי עצמו המגן על הזכות לבחור ולהיבחר, מעבר להיבטים חשובים כשלעצמם של הגנה על הסתמכות וצפייה.

16. המחוקק הגדיר כי רק "נסיבות מיוחדות" יצדיקו את דחיית הבחירות. נסיבות מיוחדות – כשמן-כן-הן – אמורות להיות חריגות ונדירות. ברי כי אלה אינם פני הדברים במקרה שהוא חזון נפרץ, ונטוע במנגנון של דיני הבחירות – פסילת מועמדים לאחר שחלף המועד האחרון להגשת מועמדות. אין מדובר בחריג, אלא בכלל עצמו. מטבע הדברים, מעת שהבחירות כפופות למערכת של כללים שעקרון השוויון בבחירות חולש עליהן, דינם של מועמדים שאינם עומדים בהם להיפסל מלהתמודד. אין כל חדש תחת השמש במידע האמור, ומדי מערכת בחירות ישנם מועמדים שמסיבות כאלה ואחרות אינם מגיעים ל"קו הסיום" של המרוץ. רק במערכת הבחירות הקרובה נפסלו מועמדים רבים ורשימות רבות אף יותר, כפי שעולה מתגובת המדינה (השוו עוד: בג"ץ 7231/18 רשימת ג'בהת אלעמל אלבלדי נ' מנהל הבחירות למועצה המקומית מג'ד אלכרום 2018 (22.10.2018)). קבלת הטענה שלפיה פסילתו של מועמד מצדיקה דחייתן של בחירות תשרטט מצב דברים חדש, שלפיו פסילת מועמדים אינם סופו של הליך כי אם תחילתו בלבד.

17. לא בכדי, המקרים שבהם נדחה מועד הבחירות היו שונים באופן מהותי במאפייניהם. כך היה במקרה של בחירות ברשות שהייתה נתונה במשבר כלכלי, חברתי, תעסוקתי וניהולי חמור באופן שקיום הבחירות במועדן היה עלול לפגוע במאמצי השיקום שלה. בעיקרו של דבר, היה מדובר בהחלטה מושכלת שקיבל שר הפנים פרק זמן משמעותי לפני מועד הבחירות המתוכנן (כשבהמשך התקבלה עתירה נגד החלטה מאוחרת של שר חדש שהחליף אותו לקיים את הבחירות במועדן. ראו: בג"ץ 7364/03 ג'בארה נ' שר הפנים, פ"ד נח(1) 769 (2003)). באותו מקרה מקורה של הדחייה היה בהחלטה של המדינה, ואף לא היה מדובר בדיון שהתקיים ערב הבחירות ממש (ראו והשוו: בג"ץ 2658/06 הזימה נ' משלב (3.4.2006), שאף נסיבותיו היו יוצאות דופן

במיוחד). לעומת זאת, לא נעשה שימוש בסמכות לדחות את הבחירות אף במקרה שבו התפטר המועמד היחיד לראשות העיר (ראו: בג"ץ 6817/13 סיטו נ' שר הפנים (15.10.2013)).

18. כל הצדדים טענו, לכאן ולכאן, באשר לסיכוייהם של המועמדים. לכך לא היה מקום. אחד מעקרונות היסוד של דיני הבחירות הוא חשאיותן, ואין מקום לנסות ולערער בריח תיכון זה על-ידי הצהרות של אנשים באשר לתמיכה במועמד כזה או אחר. אין צריך לומר שאף אין מקום לקבל הנחות כאלה או אחרות באשר לדפוסי הבחירות ביישובים חרדיים או אחרים.

19. מכל מקום, חשוב לחזור למושכלות ראשוניים. השר בחן את הטענות לגופן תוך שהוא נותן דעתו למצב באלעד ולמועד הבחירות הקרוב. ההחלטה, שהיא מפורטת, מנומקת ושקולה, נמצאת בליבת שיקול הדעת של השר, ובמכלול נסיבות העניין לא מצאנו שיש מקום להתערב בה.

20. סוף דבר: העתירה נדחית. אנו סבורים שבנסיבות שבהן ההתדיינות נמשכה, למעשה ללא עילה של ממש בדין, עד לשלב מאוחר זה אין מוצא מפסיקת הוצאות. העותרים יישאו בהוצאות המדינה בסך 5,000 שקל, ובהוצאותיהם של המשיבים 3, 5 ו-6 בסך 5,000 שקל נוספים לכל אחד מהם.

ניתן היום, י"ט בחשוון התשע"ט (28.10.2018).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט